

На якість, а відтак і конкурентоздатність української освіти негативно впливає збереження багатьох рис радянської освітньої системи, які все ще притаманні системі освіти в Україні.

Формування ринку освітніх послуг в Україні можливе шляхом досягнення збалансованості між попитом і пропозицією на ринку праці. Важливим у цьому процесі є розуміння того, що ринок освітніх послуг – це комплексне утворення, яке не обмежується лише діяльністю ВНЗ.

В Україні, на відміну від країн Заходу, практично відсутній зв'язок між рівнем освіти й рівнем реального доходу. Сьогодні в країнах Європи частка робочих місць для фахівців з вищою освітою сягає 30-40%. За даними Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), вища освіта піднімає рівень доходів дипломованих фахівців не менш ніж у 1,5-2 рази [3, с. 142]. Відсутність такої кореляції в Україні накладає відбиток на мотивацію студентів при одержанні вищої освіти. Диплом розглядається лише як формальне підтвердження рівня освіти, а не як свідчення справжньої професійної кваліфікації. Таке зміщення мотивації навчання визначає формальне ставлення студентів до отримання знань, що негативно впливає на якість освіти. Щоб виправити ситуацію необхідно на державному рівні проводити політику приведення у відповідність рівня кваліфікації рівню реального доходу.

У процесі переходу на двоступеневу систему вищої освіти "бакалавр - магістр" потрібно насамперед враховувати, що ступінь бакалавра має бути орієнтований на застосування практичних знань. Завдяки цьому в Європі бакалавр затребуваний на ринку праці, тому там спостерігається тенденція до розширення можливостей працевлаштування бакалаврів і встановлення обсягу підготовки магістрів на рівні 10-20% від числа бакалаврів. В Україні трудове законодавство не адаптоване до ступеня бакалавра, тому бакалавру важко влаштуватися на роботу, відповідну своїй кваліфікації, оскільки в суспільній свідомості бакалавр – це людина з неповною вищою освітою [4, с. 67]. Як наслідок – більшість студентів прагне будь-що продовжувати навчання, що негативно позначається на якості магістерської освіти. На Заході ступеня магістра домагаються лише ті, хто планує продовжувати академічну кар'єру.

Важливим напрямом підвищення якості освіти в Україні є диверсифікація джерел фінансування. Тут вагомою стратегією повинен бути курс на залучення бізнесу до фінансування наукової діяльності. На Заході корпорації створюють університети і вкладають значні кошти у розвиток науки і освіти. Так, американський концерн General Motors заснував університет "Мічигана-Флінта", де готує фахівців для концерну. Корпорація Intel щорічно виділяє понад 100 млн. доларів на підтримку науки й освіти, стимулюючи підготовку кваліфікованих фахівців для галузі інформаційних технологій і створення нових університетських програм з передових технологій. У рамках ІХ міжнародної виставки навчальних закладів "Сучасна освіта в Україні – 2006" внесок корпорації Intel у розвиток системи освіти України був відзначений срібною медаллю [5, с. 93].

Але для успішного розвитку цього напрямку в Україні необхідно зміцнити наукову складову в університетах. Сьогодні наука знаходиться переважно у віданні Академії наук, що не відповідає вимогам часу. Необхідно максимально наблизити науку й освіту.

Створення цивілізованого ринку освітніх послуг в Україні та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної освіти на міжнародному ринку потребує урахування впливу наступних чинників: глобалізації, технологій, конкуренції.

Зазначені чинники визначають методологічне підґрунтя для дослідження і вирішення проблем модернізації системи освіти в Україні задля підвищення її конкурентоздатності, яке передбачає: аналіз якості освітніх послуг з точки зору потреб регіонів, держави та світової спільноти у сфері професійної підготовки;

постійне вдосконалення діяльності освітніх закладів відповідно до викликів часу; безперервність освіти, збереження єдиного освітнього простору, характер розвитку якого визначається потребами суспільства.

Отже, в Україні для досягнення цілей Болонського процесу і підвищення конкурентоздатності системи освіти, найперше, необхідно: сприяти європейському співробітництву у забезпеченні якості освіти з метою розробки співмірних критеріїв і методологій її визначення; прийняти систему вищої освіти, що базується на двох основних циклах – переддипломному (бакалаврському) та післядипломному (магістерському); запровадити загальноєвропейську систему наукових ступенів; ввести систему кредитів за зразком ECTS як ефективний засіб забезпечення широкомасштабної студентської мобільності;

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки / За ред. А. С. Гальчинського. – К.: НІСД, 2003. – 328 с.*
2. *Грудзинский А.О. Университет как предпринимательская организация // Социс. – 2003. – № 4. – С. 113 – 119.*
3. *Серкіс Ж. Нові підходи до управління сучасною освітньою організацією // Соціальна психологія. – 2003. – № 1. – С. 140 – 150.*
4. *Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння й визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: Монографія. – К.: Вид-во МАУП-МКА, 1997. – 208 с.*
5. *Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ "Політехніка", 2003. – 200 с.*

УДК 377.015.31:316.42

Пригара І. М.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ УЧНІВ ПТУ

Раскрыта роль и значение социального воспитания как категории социальной педагогики. Проанализировано содержание данного понятия как условия формирования социальной мобильности у учащихся ПТУ.

Ключевые слова: социальное воспитание, ученики профессионально-технических заведений, социальная мобильность, формирование личности.

Актуальність теми. В соціально-педагогічній науці все більше і більше приділяють уваги саме вихованню соціально-активної людини, котра вміє застосовувати отримані нею знання в суспільному житті, а не людині, яка не може використати свій потенціал для самореалізації і потребує допомоги спеціалістів. Однак система соціального становлення особистості - допомога дітям, підліткам, молоді, в умовах сьогодення ще недостатньо вивчена і розроблена. Розв'язання даної проблеми активізувало багатьох вчених і практиків до виявлення шляхів їх вирішення, які можуть допомогти особистості навчитися жити, розвиватися, утверджуватися серед людей. У зв'язку з цим формування громадянина як інтегрованої особистості, яка характеризує її взаємовідносини із суспільством, державою, змушує проаналізувати можливість оптимізації соціально-педагогічного процесу.

Виховання є головним методом соціального прогресу та соціальних реформ. Все соціальне оточення дитини впливає на неї, допомагає її вихованню або ускладнює його.

На даний момент соціальне виховання (поряд із соціальним навчанням) розглядається як метод соціальної педагогіки, націлений на зміну та формування особистості учня. Нині поняття "соціальне виховання" та "соціальне навчання" розмежовують, але зберігаються й такі позиції вчених, де ці поняття розглядають як ідентичні. У недалекому минулому у термін "соціальне виховання" вкладалося різне розуміння. Іноді воно ототожнювалося із соціальною педагогікою як соціальний аспект будь-якого виховання. Воно розумілося і в значенні соціальної етики як наслідок мети морального виховання і соціальної поведінки в душі громадянської зрілості.

Розглядаючи генезу соціального виховання, можна сказати, що воно не було однаковим в кожний період розвитку людства, але спільною рисою було те, що людина готувалася не до життя в цілому, а до життєдіяльності в різноманітних соціокультурних умовах на всіх історичних етапах.

Наприклад, О. Кузьменко трактує соціальне виховання як створення умов і заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння підростаючим поколінням загальнолюдських і спеціальних знань [3, с.12]. О. Безпалько розуміє його як „створення умов та заходів, спрямованих на оволодіння і засвоєння підростаючим поколінням загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування у нього соціально позитивних ціннісних орієнтацій”[1, с.8]. Схема процесу соціального виховання за О. Безпалько, виглядає так: включення дитини в систему життєдіяльності різноманітних організацій, набуття та накопичення соціального досвіду, знань, умінь, їх інтерналізація, як результат набутого соціального досвіду – поведінка особистості[5, с.29].

А. Мудрик стосовно поняття „соціальне виховання” дав таке пояснення: „Виховання здійснюється суспільством і державою у створених для цього організаціях” [5, с.48]. Автори першого вітчизняного фахового навчального посібника – Л. Коваль, І. Зверева, С. Хлебик – термін „соціальне виховання” визначають „як система соціально-педагогічних, культурних, сімейно-побутових та інших заходів, спрямованих на оволодіння та засвоєння дітьми та молоддю загальнолюдських та спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування у них сталих ціннісних орієнтацій та адекватної соціально спрямованої поведінки”[2, с.147]. Підсумовуючи думки відомих вчених можна сказати, що соціальне виховання необхідна умова для оволодіння та засвоєння молоддю спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування у них сталих ціннісних орієнтацій, соціально-спрямованої поведінки.

Звичайно, на формування та становлення особистості впливає багато факторів соціального середовища. В процесі засвоєння соціального досвіду вона випрацьовує в собі ті якості та характерні особливості, які необхідні їй для успішної особистісної та професійної самореалізації. І від того якими ці фактори будуть і в якому соціальному середовищі людина знаходиться, залежить її подальше становлення як повноцінної особистості.

Доведено, що особистість формується в процесі соціалізації, тобто в результаті засвоєння суспільного досвіду через включення її в широку систему оточуючого соціального середовища. Враховуючи, що сучасне покоління живе в епоху зростання ролі особи як творця соціального світу і творця самої себе, прагнення людини бути активно причетною до своєї історичної і особистісної долі, до самореалізації зумовлено не тільки ускладненням світу і значним підвищенням його динамізму, але й зростанням потреб сучасної людини, яка піднялася на якісно вищий ступінь свого соціокультурного розвитку, ніж попередні покоління.[5,6] А це висуває проблему створення такої системи освіти та виховання, яка була б спроможною забезпечити формування у індивідів високих особистісних якостей, головні з яких - психологічна та організаційна готовність до орієнтації на власні сили у виконанні життєвих завдань, високий рівень мотивації до досягнення життєвого успіху, здатність до нагромадження, відновлення та раціонального використання життєвої енергії.

Важливість вивчення та аналізу даної теми полягає в тому, що в даний час, коли в нашій країні радикально змінюються всі суспільні відносини і соціальні інститути, вивчення особливостей соціалізації молоді стає особливо затребуваною та актуальною дослідною проблемою, що привертає увагу не лише науковців, але і практичних працівників різного рівня - від політиків до вчителів та батьків.

Важливим фактором, що забезпечує успішну соціалізацію є формування молоді людини як активного суб'єкта суспільного життя. Дійсне ж засвоєння індивідом соціального досвіду, включає в свою структуру момент активного пристосування до оточуючого світу не тільки в колі сім'ї чи стінах школи, але в першу чергу поза їх межами, адаптацію як "автоматичне" виховання визначених соціальних навичок у зв'язку з постійним перебуванням індивіду у певному соціальному середовищі зі своїми специфічними цінностями, нормами, взірцями. [4,6]

Однак, стан нинішньої системи виховання в цілому можна характеризувати як складний, що пов'язано з розпадом головних цілеутворювальних елементів виховної політики, пошуком нових орієнтирів у навчанні та вихованні. Відбуваються зміни ціннісних орієнтацій в різних соціально-демографічних групах населення України, в тому числі серед молоді і, перш за все, серед представницької її частини – студентства. Студентство як найбільш освічена і соціально активна макрогрупа молоді особливо гостро відчуває зміни, що відбуваються в житті суспільства. Внаслідок відомих інноваційних та деструктивних тенденцій в суспільному розвитку відбувається фіксоване соціологами зростання прагматизму й індивідуалізму у молоді і студентства.

У цих суперечливих умовах соціальне виховання стає затребуваним на всіх рівнях суспільного життя. Саме соціальне виховання може і повинне справляти сьогодні свій ефективний вплив на формування у молодого покоління духовних цінностей та ідеалів, індивідуального і суспільного світогляду, поведінкових стереотипів і конкретних вчинків для успішного формування соціальної мобільності. Значна роль у вихованні соціально орієнтованої особистості належить освітнім навчальним закладам, що відповідає вітчизняним педагогічним традиціям, які враховують інтереси особистості, суспільства і держави в цілому. При цьому

вони покликані не лише готувати висококваліфікованих фахівців, а й виховувати в них соціально ухвалені якості, готовність виконувати суспільно значущі соціальні ролі, використовуючи сучасні педагогічні технології. [2,3,5]

Отже, можна підвести підсумок вище сказаного, що соціальне виховання як метод соціальної педагогіки є важливим чинником формування соціальної мобільності в учнів ПТУ і має бути створено такі умови державою, працівниками навчальних закладів для молоді, які б сприяли подальшій професійній реалізації, особистісному зростанню. Держава і навчальний заклад повинні забезпечити всі необхідні умови, щоб учень чи випускник даного закладу міг отримати всі знання і навички, необхідні йому для повноцінної реалізації себе як спеціаліста в своїй галузі і бути затребуваним фахівцем, мати можливість розвиватися в системі своєї професії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безпалько О. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: Навч. посібник. – К.: Центр навч. літератури, 2003. – 134 с.
2. Коваль Л., Зверева І., Хлебик С. Соціальна педагогіка / Соціальна робота: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 390 с.
3. Кузьменко О. Соціальне становлення особистості в умовах відкритої соціально-педагогічної системи: Автореф. дис... канд. пед. наук. (13.00.01). – К., 1998. – 18 с.
4. Лукашевич М.П. Особливості соціалізації української молоді в сучасних умовах // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія - №4.-2009.- С.34 – 36
5. Мудрик А. Социальная педагогика: Учеб. для студ. педвуз. – М.: Изд. Центр «Академия», 1999. – 184 с.
6. Социальная педагогика: курс лекций / Под общей ред. М.А.Галагузовой. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 416 с.

УДК 378.145

Приходько А.Ф.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ В ЗМІСТІ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОСЛУГ

В статтє рассмотрены особенности междисциплинарных связей в процессе подготовки будущих социальных работников к оказанию социально-экономических услуг, определены аспекты интеграции знаний с разных дисциплин для обеспечения такой деятельности в практической работе.

Необхідною умовою підвищення ефективності підготовки майбутніх соціальних працівників до надання клієнтам соціально-економічних послуг є забезпечення міждисциплінарного підходу в змісті теоретичної підготовки, який інтегрує в собі педагогічний, психологічний, соціологічний, економічний та юридичний аспекти проблеми.

Організація практичної діяльності соціального працівника до надання клієнтам соціально-економічних послуг щодо своєчасного інформування, виявлення та практичної допомоги особам, що опинились в складних життєвих обставинах і потребують соціально-економічних послуг, перш за все зосереджується на вивченні майбутніми соціальними працівниками причин і витоків малозабезпеченості, бідності та складних життєвих соціально-економічних ситуацій як соціально-економічних явищ, а також дослідження природи поведінки осіб, що потребують соціально-економічних послуг від спеціалістів соціальної роботи. Спираючись на те, що освіта повинна будуватись на основі взаємозв'язку між окремими навчальними предметами [1], ми вважаємо, що для ефективного формування професійної готовності майбутніх соціальних працівників до надання клієнтам соціально-економічних послуг необхідно побудувати процес підготовки їх до цієї діяльності з урахуванням внутрішньо-предметних і міждисциплінарних зв'язків, відповідно спираючись знання з таких галузей, як психологія, економічна теорія, соціологія, правознавство. Характеризуючи міжпредметні зв'язки, слід зазначити, що у Педагогічному словнику вони тлумачаться як "дидактичний засіб, який передбачає комплексний підхід до формування й засвоєння змісту освіти, що дає можливість здійснювати зв'язки між предметами для поглибленого, всебічного розгляду найважливіших понять, явищ; міжпредметні зв'язки є результатом узагальнюючих дій. В Українському педагогічному словнику (1997р.) міжпредметні зв'язки тлумачаться як "взаємне узгодження навчальних програм, зумовлене системою наук і дидактичною метою" [2, с. 210]. На думку авторів словника, міжпредметні зв'язки відображають комплексний підхід до виховання й навчання, який дає можливість виділити як головні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними предметами. На будь-якому етапі навчання міжпредметні зв'язки виконують виховну, розвиваючу й детермінуючу функцію, оскільки підвищують продуктивність перебігу психічних процесів. Варто зазначити, що проблема міжпредметних зв'язків традиційно досліджується на рівні формування змістової основи знань, а останнім часом і як дієвий шлях удосконалення змісту навчання. І.Д. Зверев, В.М. Максимова, Н.А. Лошкарьова та ін. визначають міжпредметний зв'язок як самостійний дидактичний принцип, що передбачає вивчення навчального матеріалу з урахуванням змісту суміжних дисциплін. В.М. Максимова зазначає, що визначити роль міжпредметного матеріалу на занятті допоможе усвідомлення характеру взаємодії між елементами окремих дисциплін – лінійної (нові знання служать для поглиблення вже набутих); протилежної (нові знання уточнюють або й спрямовують засвоєнні раніше відомості), проблемної (нові знання створюють умови для розв'язання навчального завдання). Правильний побудові заняття сприятиме розуміння характеру змістових зв'язків, які можуть бути синхронними (матеріал суміжних дисциплін опрацьовується одночасно), репродуктивними (спиратися на засвоєне з інших предметів), перспективними (певне питання розглядається лише в основних рисах з орієнтацією на більш докладне вивчення на заняттях з іншого предмета)[3].

Що стосується формування професійної готовності соціального працівника до надання клієнтам соціально-економічних послуг, то необхідно чітко визначити взаємозв'язок між такими навчальними предметами, як «Технології соціальної роботи», «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів», «Прикладні методики в соціальній роботі», «Соціально-правовий захист населення», «Соціальне забезпечення населення», «Соціальне страхування», «Система служб соціального забезпечення», «Інноваційні методики в соціальній роботі», «Соціальна робота у сфері зайнятості населення». Для того, щоб зрозуміти причини та